

Intolerancia és demokrácia a magyar középiskolások politikai szocializációjában⁸⁷
(Intolerance and democracy in Hungarian adolescents' political socialisation)

Négy megye és a főváros középiskolásainak intoleranciáját más nemzetiségű/etnikumú padtárshoz való viszonyal mértük 2005-ben. Jelentős eltérést találtunk a dunántúli és a tiszántúli megyék között, amiben szerepük van a középfokú iskolatípusoknak is. Az adatok alapján kísérletet teszek az intolerancia több fajtájának megkülönböztetésére. A fiatalok demokrácia-felfogásának elemzéséből kitűnik, hogy az aktív politikai részvétel híveinek intolerancia szintje magasabb másokénál. Antidemokratikus nézetrendszerre azonban az autoriter megoldások támogatóinál sem állnak össze a tapasztalt elemek. További – vagy inkább rendszeres – vizsgálatuk mindenképpen indokoltnak látszik.

Csepeli György⁸⁸, DSc

Párbeszéd a társadalommal
(Dialogue with the society)

A rendszerváltást előkészítő szellemi infrastruktúra kialakításában a magyar szociológiának fontos szerep jutott. Nyelvet adott a mindenki által érzett rossz érzések megszólaltatásához, mely egyben lehetővé tette a piacgazdaság és a politikai pluralizmus jövőképeinek megfogalmazását is. A rendszerváltás óta eltelt 17 évben a szociológia elvesztette a valóság értelmezésében betöltött kivételezett szerepét, kiszorult az értelmiségi közgondolkodás fősodrából. A valóság értelmezéséért *verseny* folyik, melyben a szociológiának erőteljesebben kell részt vennie. Tudunk olyasmit, amit mások nem tudnak, de mondanivalónkat nem tudjuk elég hatékonyan eljuttatni a közönséghez. Verseny van a szakmák között is. Ha nem jelenünk meg a nyilvánosságban, akkor csökken szakmánk vonzereje, csökken kutató és oktató intézményeink súlya. Miközben versenyzünk, *együtt is kell működnünk* a többi tudománnyal. Interdiszciplináris térben kell megjelenünk, mert csak ez teszi lehetővé az új társadalmi tényekre való adekvát reagálást. Javítanunk kell akadémiai reprezentációnkon. A gazdaság, a politikai élet és a civil társadalom vezetőinek be kell bizonyítanunk, hogy hasznosak vagyunk. Tudniuk kell, hogy mit tudunk. Ebben az interface szerepkörben a Magyar Szociológiai Társaságnak pótolhatatlan szerep juthat. A rendszerváltás projektje fordulóponthoz ért el. Eljött az ideje a számvetésnek, a korrekciónak. A szociológia nem maradhat ki ebből a folyamatból. Az emberekben újra rossz érzések vannak, melyeknek sok esetben még a nevét sem tudják, nem is beszélve az okokról. Joguk van megtudni, hogy mi történt velük 1989/90 óta. Próbáljuk meg együtt. Kezdjük párbeszédet a társadalommal. Az előadásban sorra veszem rossz érzéseink néhány forrását, melyek kevésbé lehetnének zavaróak, ha az emberek a szociológus szemével látnának.

⁸⁶ Eötvös Loránd Tudományegyetem

⁸⁷ Az Iskola és társadalom, 2005 című, négy megye és a főváros összes középiskoláinak 9. és 11. osztályaira kiterjedő, megyéenként reprezentatív kérdőíves adatfelvétel alapján.

⁸⁸ Eötvös Loránd Tudományegyetem